

HEREVES POLÍTIQUES I GENÈTIQUES

Les dones prenen possessió a l'Àsia

A molts països d'Àsia i Sud-amèrica la política sembla tenir alguna cosa a veure amb la genètica, que s'hereva de pares a filles, o de marits a viudes. Des d'Indira Gandhi fins a Aung Dan Suu Kyi, després de la mort d'un líder n'ha eixit una hereva, molt sovint amb l'objectiu d'assolir el que va restar pendent.

Conxa Rodríguez (Londres)

Als països amb menys tradició democràtica és on el sentit de la política i la família van més units. En les darreres dècades, un grapat de dones han aprofitat el seu torn per situar-se en el lloc on, teòricament i segons les creences, els toca. Quan l'any 1964 moria Jawaharlal Nehru, president del govern de l'Índia i fill també d'un polític, la seva filla Indira era una de les seguidores més pròximes al líder. Indira, aleshores viuda de Feroze Gandhi, un altre membre del Partit del Congrés, va esperar la mort del seu pare per llançar-se de ple a la política, ocupant primer el Ministeri d'Informació, i l'any 1969, la presidència del govern, amb la qual cosa l'herència familiar i la ideològica.

L'any 1971 Indira va guanyar per molt les eleccions, però l'any 1975 imposava l'estat d'emergència i el govern per decret, cosa

que li va fer perdre els comicis de 1977 fins a 1980, que el seu Partit del Congrés tornava a guanyar, i Indira tornava a ser presidenta del govern d'un dels estats més poblats del món.

El seu final és prou conegut: assassinada l'any 1984 pels sikhs, que no li van perdonar l'assalt de la policia al temple daurat. L'exemple d'Indira continuava en la família. Dels seus dos fills, el petit, Sanjay, seguia el liderat polític, el gran, Rajiv, era aviador. Sanjay moria en un accident d'aviació

Benazir Bhutto.

l'any 1980, i Rajiv, potser per disciplina familiar, es veia obligat a continuar la dinastia Nehru posant-se al cap del Partit del Congrés i del govern de l'Índia. La viuda de Sanjay és a l'oposició del seu cunyat Rajiv. ¿On seria Sanjay?

Mentre Indira governava amb glòria l'Índia l'any 1974, a Argentina la recent viuda de Perón, Isabel, es convertia en la primera dona cap d'estat d'aquell país. Per un any, 1973-74, Isabelita, que havia estat animadora d'un

cabaret fins 1961 quan es va casar amb Juan Domingo Perón, era vicepresidenta del govern. El matrimoni ocupava els dos llocs més importants del govern. Però Isabelita, tota sola, no va aguantar l'envestida dels militars l'any 1976 i es va exiliar. El passat 25 d'octubre la viuda tornava al país, ara en democràcia, sense que, de moment, es coneguïn les seves intencions.

Un rastre molt diferent al que ha deixat Isabel és el que va deixar Eva Maria Duarte, primera dona de Perón, morta l'any 1952, també ex-actriu. Eva Perón, sempre a l'ombra del seu marit, va fer dels seus anys de regnat (1946-1952) una croada personal arreu del país. L'any 1946 Perón, que anys després governaria com un dictador, era empresonat. Eva va organitzar les grans manifestacions de treballadors per forçar l'alliberament del seu marit. Desapareguda la dama, tota una llegenda es cogué entorn de la seva figura.

El liderat de viuda i política el va tenir Isabel Perón fins que a l'altra banda del món, a Filipines, eixia a l'àmbit públic una dona fins aleshores desconeguda, a la qual havien assassinat el seu marit quan tornava al país per encapçalar l'oposició democràtica al dictador Ferdinand Marcos.

Benigno Aquino queia cosit a trets a l'aeroport de Manila i una dona petita i de dol el plorava. Cory Aquino va fer un gran pols electoral amb el dictador per convertir-se en el cap del govern filipí, parant des de febrer de 1986 les envestides que li surten, pertot

arreu, per enderrocar-la. Ella, amb totes les seves filles, es manté ferma volent donar al món l'exemple d'estabilitat democràtica i tolerància política heretat del seu marit. Cory continua sent la viuda per excel·lència.

Mentre Cory lliurava la seua batalla política l'abril de 1986 a Filipines, a Pakistan retornava Benazir Bhutto, filla de l'ex-president del govern Ali Bhutto, sentenciat a mort l'any 1978 i executat l'any següent. Benazir Bhutto, educada als EUA i Europa, es po-

Morir per la terra

Brasil, tan allunyat d'Europa, tan gran, tan bananer de vegades, ha vist morir aquests dies Chico Mendes, president del sindicat dels Treballadors Agrícoles. El seu assassinat ha tornat a posar d'actualitat la misèria, tant política com humana, dels responsables d'aquesta mort: els grans terratinents, que liquiden els sindicalistes, els polítics d'esquerra i religiosos dedicats a la defensa de tots els desposseïts.

Antoni Castel

L'assassinat del dirigent ecologista i president del sindicat dels Treballadors Agrícoles de l'estat brasiler d'Acre, Francisco *Chico* Mendes, ha tornat a actualitzar dos problemes bastant oblidats a Europa i inclús a Brasília, però que impregnen la vida quotidiana de la denominada Amazònia legal de Brasil. El primer, la impunitat amb què els *pistoleiros*, assassins a sou dels grans terratinents, liquiden els sindicalistes, polítics d'esquerra i religiosos dedicats a la defensa de la sort dels indís, *garimpeiros*. —buscadors d'or—, *seringueiros* —recollidors de làtex—, peons de les finques agrícoles i *posseiros* —camperols sense terra. El segon, la manca de sensibilitat del govern federal brasiler davant la destrucció de l'Amazònia, un dels ecosistemes més important per a la salut del maltractat planeta Terra.

Chico Mendes fou emboscacat per un grup de *pistoleiros* a Xapuri, prop de la frontera d'Acre amb Bolívia, sentenciat a mort per diversos *fazendeiros* —terratinents— només perquè s'havia oposat a la depredació del bosc tropical d'on ell, com els seus companys del sindicat, treien el làtex per a sobreviure. El moviment contra la pràctica salvatge de cremar els boscos per a després utilitzar-los com pasturatge és bastant actiu a Acre, i té el suport indispensable de la conferència dels bisbes de Brasil i diverses organitzacions ecologistes. Malgrat la seva modèstia i estreta vinculació a la terra amazònica, la tasca de Mendes havia traspassat fronteres i ell havia estat guardonat el 1987 amb el premi Global 500, atorgat pel programa del medi ambient de les Nacions Unides.

La colonització brutal i anàrquica de l'Amazònia, incentivada sense excepció pels dirigents brasilers, des de João Goulart fins a l'actual José Sarney, ha donat uns fruits ben deplorables i que

són visibles al primer contacte. Estats només fa vint anys exuberants de bosc tropical, com el Mato Grosso, Rondônia, Mato Grosso del Sud o Maranhó, són ara enormes *fazendas* bastant improductives, a base de destruir les riqueses naturals i obligar els indís, *posseiros* i *seringueiros*, a refugiar-se més al nord. Aquesta colonització de l'Amazònia, que llueix com paradigma la fundació de Brasília i la construcció d'algunes carreteres transamazòniques, reflecteix el fracàs d'un model de desenvolupament basat en l'espoli de la terra, sempre amb l'inestimable auxili de les multinacionals, els dirigents de torn i els terratinents, ara agrupats en la ultradretana i influent Unió Democràtica Ruralista (UCR).

Acre, un estat fronterer amb Bolívia i Perú, és el nou objectiu dels *fazendeiros* després d'arrasar Rondônia en pocs anys. El combat per la salvació d'Acre, per tant, s'ha convertit en prioritari per als grups que fa temps demanen una explotació més racional de l'Amazònia. A més dels danys irreparables a la fauna i la lògica desertització del sòl, Acre és el límit d'una reserva natural fins ara poc agredida: l'estat d'Amazones, tan gran com Itàlia, França i Espanya juntes. La caiguda d'Acre, raonen els ecologistes, serà irreparable i deixarà indefensa l'Amazònia, on viuen gran part dels 200.000 indís de Brasil, milers de *posseiros* i *seringueiros* i, naturalment, desenes de milers d'espècies animals i vegetals, moltes de les quals són úniques al món. La destrucció amazònica també podria encomanar-se als països veïns que comparteixen aquest tresor ecològic, com Bolívia, Perú, Veneçuela i les Guayanes, encara poc preparades per a aquesta ofensiva. Malauradament, els veïns han demostrat la mateixa falta de voluntat per conservar l'Amazones i en molts casos encara han actuat amb molta més violència contra els residents —siguin animals, persones o flora— dels boscos amazònics. □

Cory Aquino.

sava al capdavant del Partit del Poble Pakistanès fundat pel seu pare, i feia una crida al dictador per la convocatòria d'eleccions generals i l'obertura del procés democratitzador.

Filla del polític executat i cap del PPP, Benazir (la més jove d'aquesta galeria d'hereves) acceptava l'any passat el matrimoni imposat per la seva família, i es convertia el passat mes de novembre en la primera ministra de Pakistan. L'assassinat del general Zia ul-Haq no ha aturat el procés de transició (no sé sap ben bé cap a on) que havia iniciat la dictadura.

Les protestes contra la dictadura birmana del passat estiu han tret a l'escenari polític d'aquell país una dona, també fins aleshores a l'anonimat, Aung Dan Suu Kyi, filla de l'heroï de la independència birmana, Aung Dan, assassinat l'any 1947 poc abans de rematar l'objectiu de la independència de la Gran Bretanya.

L'acusen de no saber res de política birmana pels molts anys que ha viscut fora del país, però ella es defensava fa pocs dies al *Financial Times* tot dient: «l'entrebanc és que en sé massa, de política birmana». El futur polític d'aquesta dona és incert, de la mateixa manera que ho és el del país. □

La revista *The Economist* informava fa poques setmanes que Lucía, la dona d'Augusto Pinochet, sent les temptacions de la política i se li pasa pel cap presentar-se a les eleccions per succeir el seu marit, a qui tant li costa deixar el poder. Dona Lucía, la que faltava. □